

Lansko leto pridelalo se je zopet precej češpelj, Lucasova sušilnica se je zopet skusila, a z nič boljšim vspehom.

Glavne napake te sušilnice so te-le:

1) ona je za posestnike, kateri imajo na stotine centov češpelj sušiti, veliko premajhna; kedaj neki se bode sušenje dovršilo, predno se jih le 100 centov posuši? In pri tem ne smemo pozabiti, da se češplje jeseni sušijo, torej o času, ko kaj rado dežuje in pri počasnem sušenju velik del češpelj lahko na drevju segnijo. Res je sicer, da se more čas sušenja po Lucasovem nasvetu za polovico in tudi za tri četrtine navadno potrebnega časa skrajšati s tem, da se namesti ene same 2 ali pa 4, in tudi lahko še več sušilnic, ena zraven druge postavi. Al 4 sušilnice stanejo tudi — vsaj 400 gold.;

2) razen tega, da je Lucasova sušilnica za večega posestnika veliko premajhna, ona tudi prepočasno suši, in to vsled neenakomernosti sušenja samega. Lucas umeštil je namreč v svoji sušilnici, v namen boljšega izkoristenja kurjave in toraj gotovo tudi v namen pospeševanja sušenja samega dva železna vleka, katera vroči dim dvakrat iz dimnika zopet nazaj v sušilnico pripeljeta, to pa se vé tako, da iz njih čisto nič dima ne uide. Ravno ta dva vleka sta pa vzrok, da se sušenje zelo neenakomerno vrši, namreč blizu vlekov dosti prehitro, dalje od vlekov pa prepočasno. Ravno ta dva vleka sta pa tudi kriva, da se sušenje sploh prepočasi vrši, in to vsled neobhodno potrebnega vednega prebiranja in prekladanja češpelj med sušenjem. Vsega tega sta pa vleka zaradi tega kriva, ker sta, kakor trda trupla, med lesami vmeščena, kjer enakomerno razdelitev iz kurišča puhteče gorkote zelo motita. Veliki neenakomernosti sušenja vzrok je pa tudi to, da ni za primerno zračenje v sušilnici sami, to je, za zadostno odpeljavo vlažnega in zadostno dopeljavo suhega zraka v njo dovoljno skrbjeno;

3) Lukasova sušilnica je v resnici vse preumetno sestavljena, posebno za kmečkega posestnika, ker za uspešno sušenje zahteva kakega izvedenega mehanika;

in 4) v primeri s svojim delom, to je, v primeri s sušenjem, katero opravlja, bodi-si o kvantitetnem, bodi-si o časnem obziru, je predraga. —

To so moje skušnje z Lukasovo veliko ali srenjsko sušilnico. Skusili so pa tudi nekateri slapenski kmetje, kateri so me naprosili, da bi smeli v šolski sušilnici svoje češnje ali češplje sušiti. Vsi so rekli, da jim je presitno prebiranje in prekladanje češpelj med sušenjem presedalo.

Leta 1875. objavil je gosp. H. Göthe, vodja štajarske deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru, v 20. listu časnika „Wiener landw. Zeitg.“ popis in podobe svoje sušilnice. Kmalu potem sem imel priliko, to sušilnico videti. Skusil je sicer nisem, vendar ne morem mnenju častitega gosp. kolege H. Göthe-a pritrčiti, kateri pravi, da je njegova sušilnica za sušenje sadja v veliki meri pripravna, ker se more na njenih 12 les 2½ centa češpelj naložiti.

(Dalje prihodnjič.)

Shod vinorejcev in vinska razstava na Dunaji.

Poroča prof. Povše.

(Dalje.)

Veliko sem po kmetih v raznih deželah popotovati moral in mnogokrat sem našel zavrelico, katero so gostje mirno požirali in za njo „zlate kebre“ šteli, pri

tem pa si za dragi denar zdravje kvarili. Ne zastonj, da se drugo jutro eden drugega pomilujejo, da ga glava boli itd.

Njihova zdrava in čvrsta narava edina jim je v pomoč, da morejo brez hujših nasledkov pretrpeti tako zavrelico v svojem želodcu. Gotovo pa je, da zavrelk ne bi bilo, ako bi bila vina prosta beljakovin, drož, saj zavrelico silno delajo male glivice, katere imajo svoj sedež in dobivajo svojo hrano le v drožah, ki so polne beljakov in katere so poprej vino motno delala. Kar se tedaj po naravni poti ne more tako kmalu pričakati, to naj se pospešuje z umom, to je, s čiščenjem. Sicer je pa treba dokazati, da čiščenje nikakor ne more biti škodljivo vinu.

Ako filtriramo ali precejamo vino po žakljih, v katerih se par žlic finega, v prah stolčenega bukovega oglja dostavlja, vidimo, da vino nič ne sprejme, le iz sebe oddaja svoje nesnago. Če rabimo za čiščenje vina ribji klej ali jajči beljak, res dostavimo vlečljivosti vinu nekoliko njemu ne lastne tvarine, pa ta se v malo dneh združena z beljakovinami, katere zgrabi, vleže na dno posode. Umna vinoreja zato uči, da se očiščeno vino mora v 8—14 dneh pretočiti.

Če se rabi ribji klej, je toliko bolje, ker za čiščenje enega hektolitra vina zadostuje 8—10 gramov kleja, tedaj tako silno malo, da, ko bi tudi nesnaga v vinu kaj ostalo, bi nikakor ne moglo škodovati človeku; sicer pa se vsa iz vina vsede na dno.

S temi besedami upam, da sem dokazal korist čiščenja in pa, da krivo sodijo oni, ki čiščenje vina zaničujejo.

Prav tako se ne sme smatrati za goljufijo, če se vinu dostavi nekoliko tanina, pa tudi če se mu dodá nekoliko pa finega iz vinskih drož izdelanega alkohola, kateri je popolno rektificiran ali očiščen, torej popolno enak onemu alkoholu ali vinskemu cvetu, katerega ima vino v sebi. Na Francoskem veleba celo posebna državna postava, da mora sleherno vino, katero se iz Francoskega čez mejo v ptuje države izvaževa, imeti vsaj 10—12% alkohola, in če ga nima, mora se mu dostaviti za toliko, da ima predpisano množino.

Šibka vina se le slabo hraniti morejo, ker prav alkohol je v vinu ono sredstvo, katero pospešuje stanovitnost vina. Sicer se po alkoholu ni bati velike kvare, ker alkohol je drag in prav slabemu čvičku se pač ne bi izplačalo, dodajati alkohola, ker bokal prav finega vinskega alkohola veljá blizu 1 gold. in en bokal alkohola za vedro ni preveč. Al še enkrat povdarjam, da le popolnoma fini, iz vinskega izdelani alkohol je sposoben za to; špirit, vulgo „šnôps“, izdelan iz krompirja, smrdljiv po svoji patoki (fuzel), je vinu v kvar, pa tudi lastniku vina, ker še tako neveden človek bo poznal takoj, da je vino šnopcu podobno. Sicer pa bo itak moral vinorejec skrbeti, da mu ne bo treba alkohola dostavljati, ki je drag. Z zasajanjem rano zrečih trt, s primerno pozno trgatvijo in nizko pritlično odgojo in marljivim okopovanjem bomo po naravni poti dosegli, da bodo naša vina imela dovolj alkohola. No, sicer pa mi je v pomoč moje trditve o alkoholu tudi knjiga „umno kletarstvo“ gosp. dr. Vošnjaka, katera tudi priporoča alkoholizovanje.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

Ubrani trohno ali gnjiloba podnic.

Da dilje podnice, čeravno na suha tla položene, ne trohni ali gnjijejo, je katran (Steinkohlentheer) in pepel gotov pripomoček. Skušen gospodar poroča o tem tako-le: Jaz sem dilje podnice na spodnji strani

namazal s katranom in potem toliko pepela na-nj posul, da je bila dilja spodaj čez in čez s pepelom pokrita. Tako napravljena tla tudi nimajo prav nobenega zoper nega duha po katranu in ostanejo popolno suha. Še danes čez več let ne kažejo nikakoršnega sledu troh-nobe ali gnjilobe in ne najmanjše gobice. Prejšnja leta so v istem hramu dilje že v dveh letih gnjile, da smo jih popravljali morali. Po takem mislim, da katran s pepelom utegne tudi posebno dober biti pri diljah za napravo toplih gred na vrtih.

Gospodarske novice.

Velika korist lastovk.

Francoski prirodoslovec Florent-Prevost, ki posebno marljivo preiskuje želodce posebno tacihi tičev, ki se živijo od črvov, žužekov in drugega mrčesa, je v želodcu 18 lastovk v različnih časih našel sledeče število žužekov: 15. aprila 422, 19. aprila 649, 27. aprila 301, 1. maja 704, 4. maja 660, 18. maja 680, 29. maja 300, 3. junija 420, 14. junija 244, 28. junija 400, 11. julija 420, 20. julija 501, 24. julija 500, 5. avgusta 742, 19. avgusta 600, 29. avgusta 384 žužekov. Po takem je 18 lastovk pozobalo od 15. aprila do 29. avgusta, tedaj v 4 mesecih 8390 žužekov, toraj jih je vsaka lastovka na dan pozobala 466. Če pomislimo, da se v teh preiskovanih želodcih ni našel ne najmanjši sled kacega žita ali pa sadja, je po tem razvidno, kolika velika dobrota je lastovka kmetijstvu sploh in sadjereji posebej. Kdo tedaj more to dobrotljivo tico preganjati?!

Goveja kuga,

kakor na Kranjsko, tako tudi na dolnjo Štajarsko po hrvatskih barantačih iz Bosne zatročena, dela še zmirom velik strah nam Kranjcem in Štajarcem.

C. kr. deželna vlada kranjska je v „Laib. Zeitg.“ v obširnem članku objavila vse, kar je za potrebno spoznala, da bi se zadušila ta pošast, za katero je do 23. dne t. m. v 39 vaséh okraja litijskega, krškega, novomeškega in črnomaljskega deloma poginilo, deloma pobitih bilo 205 goved in 1 koza. Pri tej priliki omenja vladni članek, da se lastnikom ni samo po polni ceni, kakor so priseženi cenilci živino cenili, taka živina poplačala, katero je komisija zaradi sumljivosti pobiti dala, ampak tudi taka, ki je bila uže bolna, če lastnik le ni zamudil ob pravem času bolezní naznaniti, da je komisija živino še videla, predno je poginila.

Tudi na Štajarsko je kuga se zanesla iz Krapine na Hrvatskem, od kodar so živinski kupci okoli 100 goved na Štajarsko odgnali. Prvič se je prikazala v Doliču v ptujskem okraji in se kmalu po več družih vaséh širiti začela. „Slov. Gosp.“ poroča, da je ondašnja deželna vlada vse storila, kar postave velevalo v brambo daljšega razširjevanja kuge, vendar pri tej priliki toži, da celó tako nevarna dogodka nikakor ni mogla rešiti ljudi nemškutarije. „Ljudem — pravi — je treba poduka, to pa v domačem, jim edino popolno razumljivem slovenskem jeziku. Do sedaj pa so se samo nemški oklici in zaukazi od okrajne gospódke razpošiljali navadnim oklicevalcem pri cerkvah, ki nemščine v slovenščino prav tolmačiti ne umejo. Tudi oklicevanje pri cerkvi ni zadostno, kajti mnogi zaostajajo po službi božji v cerkvi, drugi pa se hitro razkropijo, in le malo gre poslušat oklicevalca. Tudi lani so zavoljo človeške bolezní difterije ali vratne vnetice slovenskim Štajarcem dopošiljali nemško podučilo, letos pa vsled živinske kuge zopet samo nemške zaukaze dajejo, — le slovenskih ne, da bi jih naš kmet mogel umeti!“ — Tudi

v Istri in prav blizu goriškega Krasa v Jelšanah v volovskem okraji se je 21. dne t. m. prikazala kuga in se je kranjska dežela zaprla tudi proti Primorskemu.

Trtna uš

se je prikazala v Lombardiji na Laškem, zato je avstrijska vlada sedaj prepovedala, da se od ondot ne smejo kupovati ne trsi, ne trsove sadike itd.

Shod kmetijskih družeb na Dunaji.

V našem listu uže omenjeni shod družeb kmetijskih pod imenom „Agrartag“ bil je prvokrat 22. dne t. m. Zastopanih je bilo 16 družeb; zboru je predsedoval grof Atems, kateremu namestnik je knez Adam Sapieha. V tem prvem shodu se je izvolil izvršilni odsék, ki naj vredí predloge, katere so posamne kmetijske družbe v posvet izročile, in zato skrbí, da se zadnji čas do 10. decembra t. l. morejo pričeti obravnave zborove. — Med predlogi, ki jih je družba kmetijska kranjska izročila zboru v obravnavo, se eden, ki odkriva eno najhujih ran naše dežele, glasi tako le: „Naj se predrugači gozdna postava od 3. decembra 1852. tako, da se odstrani dobro planinarstvo ovirajoče gozdarsko preségovanje tako, da živinoreja na planinah stopi v svoje pravice po izgledu postave v Švajci.“

Solske stvari.

Poročilo o učiteljskih zborih

v Ljubljani 25. septembra.

(Dalje in konec.)

Društvo „Narodna šola“ zborovalo je nazadnje. Žal nam je, ker smo s prostorom tako na tesnem, da čitateljem „Novic“ ne moremo po poročilu predsednika g. Stegnarja podati drobnega popisa o hvalevrednem in nesebičnem delovanji tega društva, ki ima namen nabirati denarne pripomoči, nakupovati šolsko robo na debelo (en gros) in razdajati jo po primeri vloženih doneskov in po razmerah potrebščine našim šolam za njihovo siromašno mladino. Od 26. septembra 1878. do 25. septembra 1879. l. je imelo društvo prihodkov 724 gold. 20 kr. — Največi podpornici bile sti mu sl. ljubljanska hranilnica z znamenitim darom 100 gold. in pa sl. banka „Slavija“ tudi s 100 gold. (Kaj ko bi se odbor prihodnje leto s prošnjo obrnil do graškega vzajemnega zavarovalnega društva, ki ima po Kranjskem sila veliko zavarovancev, dobiva iz naše dežele lepe vsote, in stoji na jako trdnih nogah.) Dobrotniki so darovali 37 gold. 67 kr.; nabiralne škrinje pa so donesle 7 gold. 98 kr. — Ostale doneske vplačale so ljudske šole (njih 98) in pa učitelji. Stroškov pa je imelo društvo v vsem 613 gold. 96 kr. — Razdalo je namreč šolam, katerih voditelji so se za društvo kaj brigali, učne robe 13 vrstá, čez 17.000 zvezkov in komadov. Tako vidimo v tiskanem poročilu, na priliko, samo za zemljepisna učila (globuse in zemljevide) izdanih 113 gold. 45 kr.; za zvezke (teke) pisne, računske in risanske (16.050 komadičev) in pa 164 gold. 18 kr. „Bog plačaj!“ (Bog lonaj!) je beseda velike pomembe; naj rodoljubi verujejo, da, kar darujejo siromakom, se jim povrne po družih potih stoterno. Zato ne zabite blagoslovnega društva „Narodne šole!“

Za prihodnje šolsko leto 1879/80 ima zdaj društvo za svoje potrebščine v rezervi le še 110 gold. 24 kr.;